

Het nieuwe auteurscontractenrecht

Wat heeft de nieuwe wet muziekauteurs en artiesten te bieden?

Bjorn Schipper

Na jarenlange discussie is op 1 juli 2015 eindelijk de nieuwe Wet auteurscontractenrecht in werking getreden¹. Deze wet ziet in het algemeen toe op de verbetering van de positie van makers in relatie tot exploitatiecontracten met exploitanten. In de muzikwereld gaat het dan met name om muziekauteurs en artiesten die ter exploitatie van hun muzikale creaties en prestaties een exploitatiecontract sluiten met bijvoorbeeld publishers en labels. De nieuwe Wet Auteurscontractenrecht heeft betrekking op alle categorieën creatieve makers van auteursrechtelijk beschermde werken en uitvoerende kunstenaars in de zin van het naburige recht. In deze bijdrage ga ik specifiek in op de positie van de muziekauteurs en artiesten in verband met de exploitatie van hun muzikale creaties en prestaties.

Er is de afgelopen jaren al veel gezegd en geschreven² over deze wet en de daaraan voorafgaande wetsvoorstellen. Ik geef in deze bijdrage voor Muziekwereld een overzicht van belangrijke onderdelen van de nieuwe wet waarmee muziekauteurs en artiesten hun voordeel zouden moeten kunnen doen. De eerdere discussies over de totstandkoming van deze wet zal ik daarbij niet overdoen; ik focus op de nieuwe wet zoals deze per 1 juli 2015 van kracht is.

Wetswijzigingen en toepassingsbereik Wet Auteurscontractenrecht

De nieuwe Wet Auteurscontractenrecht voorziet in een aantal belangrijke aanpassingen van de Auteurswet (Aw) en de Wet op de naburige rechten (Wnr). Het netto-effect van de nieuwe wet is aldus tekstueel

zichtbaar in die wetten. De Aw heeft een nieuw hoofdstuk IA gekregen, getiteld 'De exploitatieovereenkomst' (artikel 25b Aw t/m artikel 25h Aw). Verder zijn artikel 2 Aw (overdracht en licentie) en artikel 45d Aw (filmauteursrecht) aangepast. In de Wnr is een nieuw artikel 2b Wnr ingevoegd en is artikel 9 Wnr aangepast.

Het nieuwe artikel 2b Wnr schakelt de nieuwe regeling van het auteurscontractenrecht zoals deze nu geldt in het auteursrecht, gelijk met het naburige recht. Dat betekent dat de nieuwe regels ook voor de uitvoerende kunstenaars/artiesten gelden. Hierna loop ik de verschillende nieuwe regels voor muziekauteurs na, wetende dat artikel 2b Wnr de artiesten hiermee gelijk schakelt.

De regels uit het nieuwe auteurscontractenrecht zijn van toepassing op exploitatiecontracten. Het moet daarbij gaan om overeenkomsten waarbij de maker een van de contractspartijen is en die verlening van exploitatiebevoegdheden tot hoofddoel hebben. Hetzij door het verlenen van een licentie, hetzij door het overdragen van rechten. In de muzikwereld gaat het dan al snel over publishing-contracten, licenties, master purchase-contracten, artiesten-, platen- of titelcontracten, 360 graden deals, featuring-contracten, producerscontracten, distributiedeals, platformcontracten en overeenkomsten met online-aggregators. Met betrekking tot exploitatie van auteursrechtelijk beschermde logo's, design en artwork van artiesten, zoals het geval is bij contracten op het gebied van merchandise, sponsoring en endorsement, kunnen de nieuwe regels van het auteurscontractenrecht eveneens een rol spelen.

Exclusieve licenties alleen schriftelijk

De nieuwe Wet Auteurscontractenrecht trekt de auteursrechtelijke verlening van een licentie gelijk met de licentieverlening in het naburige recht. Waar in het naburige recht voor het verlenen van een licentie altijd al een schriftelijke 'akte' – een ondertekend stuk papier – nodig was, geldt die eis nu ook in het auteursrecht (artikel 2 lid 3 Aw). Echter, de wetgever heeft er bewust voor gekozen om het genoemde aktevereiste uitsluitend voor 'exclusieve' licenties te laten gelden. Dat betekent dat niet-exclusieve licenties in zowel het auteursrecht als het naburige recht bijvoorbeeld gewoon mondeling verleend kunnen worden. In zoverre is de nabuurrechtelijke licentieverlening aangescherpt door het aktevereiste in het naburige recht ook nadrukkelijk aan 'exclusieve' licenties te koppelen (artikel 9 lid 2 Wnr). Voorheen gold dit vereiste ook voor niet-exclusieve licenties in het naburige recht.

De wettelijke vormvereisten en interpretatievoorschriften die voorheen voor een overdracht van auteursrecht en naburige rechten golden, zijn nu ook van toepassing op verlening van exclusieve licenties. Dat betekent dat alleen die exploitatiebevoegdheden die omschreven zijn in de akte dan wel die noodzakelijkerwijs uit de aard en

strekking van de rechtenoverdracht of licentieverlening voortvloeien, overgedragen worden of in licentie worden verleend (artikel 2 lid 3 Aw en artikel 9 lid 3 Wnr). Het is erg belangrijk om in muziekexploitatiecontracten nauwkeurig te omschrijven welke rechten op welke exploitatiebevoegdheden in verband met welke creaties of prestaties worden overgedragen of in licentie worden gegeven.

Recht op een billijke vergoeding

De Wet Auteurscontractenrecht voorziet ook in een recht op een billijke vergoeding. Artikel 25c lid 1 Aw introduceert voor muzikanten het contractueel overeen te komen recht op een 'billijke vergoeding' als tegenprestatie voor de verlening van zijn exploitatiebevoegdheid. Dit recht wordt gezien als de essentie³ van het nieuwe auteurscontractenrecht. Het begrip 'billijke vergoeding' is niet nader ingekleurd door de wetgever en kent daardoor een ruim en onbepaald karakter. Het is de bedoeling dat de norm van de billijke vergoeding in de praktijk nader uitgekristalliseerd zal worden⁴. In het geval van specifieke branches kan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op verzoek van de betrokken partijen en onder bepaalde voorwaarden, een billijke vergoeding vaststellen.

Gaat het om de verlening van exploitatiebevoegdheden die ten tijde van het sluiten van het primaire exploitatiecontract in het geheel nog niet bekend waren, en gaat de exploitant over tot deze nieuwe exploitatiemethode, heeft de muzikant - naast de hiervoor genoemde normale billijke vergoeding voor de oorspronkelijke verlening van exploitatiebevoegdheden - het recht op een aanvullende billijke vergoeding. Een exploitatiemethode of nieuw medium is kort gezegd 'onbekend' indien de muzikant zich hier bij het zetten van zijn handtekening geen voorstelling van zaken van heeft kunnen maken, waardoor de economische reikwijdte van die nieuwe exploitatiemethode of dat nieuwe medium voor hem niet duidelijk kon zijn.

Blijkt dat de auteursrechtelijke exploitatiebevoegdheid door de (eerste) exploitant al is overgedragen aan een

derde (andere exploitant) die de nieuwe exploitatiemethode benut, kan de muzikauteur zijn recht op een aanvullende billijke vergoeding uitoefenen jegens de derde. Dat betekent dat de derde de aanvullende billijke vergoeding aan de muzikauteur zal moeten betalen, ook al was de muzikauteur voor hem helemaal geen contractspartij.

Vergoeding voor bestsellers

Artikel 25d Aw introduceert een zogenaamde ‘bestsellersregeling’ voor de situatie waarbij de opbrengst van de exploitatie van een muziekwerk een ernstige onevenredigheid laat zien in verhouding tot de oorspronkelijke vergoeding die de muzikauteur heeft mogen ontvangen. De muzikauteur krijgt hiermee de mogelijkheid mee te delen in de exploitatieopbrengst van een al dan niet verwacht groot succes. Ook hier zal de rechter moeten beslissen wat in de gegeven omstandigheden van het geval ‘ernstig onevenredig’ in het kader van deze nieuwe disproportionaliteitsregel is.

Is de auteursrechtelijke exploitatiebevoegdheid door de (eerste) exploitant aan een derde (andere exploitant) overgedragen en is het succes het gevolg van de exploitatie door die derde, kan de muzikauteur het ‘bestsellersrecht’ ook uitoefenen tegen deze derde.

Niet-gebruik

De nieuwe regeling voor ‘non usus’ zoals neergelegd in artikel 25e Aw is wettelijk weliswaar nieuw, maar gezien

de speciale PALM/NMUV/BS-ontbindingsprocedure voor muziekwerken en de inmiddels uitvoerige jurisprudentie over de ontbinding van muziekkuitgavecontracten⁵, in onze muziekwereld geen novum. Genoemde jurisprudentie is gebaseerd op artikel 6:265 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en kent met de uitspraak in de zaak van Music Creations Publishing tegen Xander de Buisonjé⁶ een recente aanvulling. In laatstgenoemde zaak oordeelde de Rechtbank in lijn met de bestaande jurisprudentie over de ontbinding van muziekkuitgavecontracten dat de muziekkuitgever MCP, vanwege het niet voldoen aan de op haar rustende administratieverplichting in de vorm van niet-afdracht en het onvoldoende inzicht verschaffen in synchronisaties en bladmuziek, de uitgaverechten diende (terug) over te dragen aan de oud-Volumia!-zanger.

De muzikauteur heeft op basis van artikel 25e lid 6 Aw ook een claim op een derde indien de oorspronkelijke exploitant de auteursrechtelijke bevoegdheid reeds aan die derde (andere exploitant) heeft overgedragen. Immers, indien een muziekkuitgever de uitgaverechten al aan een andere uitgever heeft overgedragen, zou de muzikauteur bij een succesvolle gehele of gedeeltelijke ontbinding van zijn muziekkuitgavecontract de uitgaverechten niet terug kunnen krijgen. Vandaar⁷ nu de wettelijke mogelijkheid om die rechten terug te krijgen van die derde; de muzikauteur dient hiervoor de betrokken derde zo spoedig mogelijk schriftelijk in te lichten over de ontbinding. De derde heeft op zijn beurt een vordering uit wanprestatie jegens de eerste exploitant.

Discussies over het al dan niet ‘stilzitten’ van muziekkuitgevers en de gehele of gedeeltelijke ontbinding van muziekkuitgavecontracten zullen vanaf nu dus (mede) ingekleurd gaan worden door de nieuwe ‘non usus’-regeling van artikel 25e Aw. Let op: op basis van het geldende overgangsrecht geldt de nieuwe regeling - met uitzondering van genoemde claim op een derde - óók voor exploitatieovereenkomsten die vóór 1 juli 2015 zijn gesloten. De regeling heeft daarmee onmiddellijke werking.

- ingezonden mededeling -

Onredelijk bezwarende bedingen

Artikel 25f Aw geeft muzikauteurs de mogelijkheid om bedingen - artikelen in contracten of algemene voorwaarden - die opties op toekomstige werken bevatten te vernietigen indien deze voor een onredelijk lange, of onvoldoende bepaalde termijn gelden (lid 1). Daarnaast kunnen ook anderszins voor de muzikauteur onredelijk bezwarende bedingen vernietigd worden (lid 2). Dergelijke bedingen zijn in het algemeen verboden. De vernietigbaarheid op grond van lid 2 was al mogelijk op basis van het gewone burgerlijk recht (artikel 6:2 BW), maar kan nu met de nieuwe regeling door muzikauteurs wat beter in stelling worden gebracht. Ook deze normen zullen overigens door de rechter nader ingevuld gaan worden, afhankelijk van de omstandigheden van het geval.

Geschillencommissie, dwingend recht en internationale context

Artikel 25g Aw biedt de wettelijke grondslag voor de ministeriële aanwijzing van een speciale Geschillencommissie die kan oordelen in geschillen tussen muzikauteurs, artiesten en exploitanten over de hiervoor genoemde billijke vergoeding, bestsellersregeling, 'non usus'-regeling en onredelijke bezwarende bedingen.

De nieuwe Wet Auteurscontractenrecht is van dwingend recht; de muzikauteur en artiest kunnen hier geen afstand van doen. Bovendien bevat de wet een regeling die maakt dat de nieuwe Wet Auteurscontractenrecht binnen de context van het internationaal privaatrecht wordt gezien als een set 'voorrangsregels'. Dit om te voorkomen dat partijen eenvoudig deze nieuwe regels zouden kunnen omzeilen.

Aan de slag!

Het is naar mijn mening goed dat de nieuwe Wet Auteurscontractenrecht eindelijk in werking is getreden. De wet is er niet voor niets: de positie van makers - meer in het bijzonder muzikale makers - staat in het algemeen al een tijd behoorlijk onder druk. Exploitanten zullen exploitatiecontracten aanpassen om te anticiperen op de nieuwe wet. Makers zullen met de nieuwe wet in de hand in onderhandelingen met exploitanten proberen een betere positie af te dwingen. We zullen gaan zien of de nieuwe wet daadwerkelijk muzikale makers te hulp kan schieten om het evenwicht te herstellen.

Bjorn Schipper is advocaat en oprichter van Schipper Legal in Amsterdam

- 1 Wet van 30 juni 2015 tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met de versterking van de positie van de auteur en de uitvoerende kunstenaar bij overeenkomsten betreffende het auteursrecht en het naburige recht (Wet auteurscontractenrecht), Staatsblad 2015, nr. 257.
- 2 Zie onder meer het dossier 'Auteursrechtdebat' op IE Forum (ie-forum.nl) voor een overzicht van de discussies rondom de totstandkoming van de nieuwe Wet Auteurscontractenrecht.
- 3 Zie D.J.G. Visser, J.A. Schaap en P.J. Kreijger, 'Wet Auteurscontractenrecht. Artikelsgewijs commentaar. Stand van zaken per 1 september 2015', commentaar bij artikel 25c lid 1 Aw, in paper gepubliceerd ten behoeve van het symposium 'Auteurscontractenrecht', dat op 3 september 2015 georganiseerd werd door uitgeverij deLex.
- 4 Zie D.J.G. Visser, J.A. Schaap en P.J. Kreijger (noot 4), commentaar bij artikel 25c lid 1 Aw: "(...) Voor het overige heeft de regering er in essentie mee volstaan haar vertrouwen uit te spreken in de mogelijkheid van de Nederlandse rechter om met inachtneming van alle omstandigheden van het geval te beoordelen of een vergoeding billijk is. Daarbij kan hetgeen in de branche gebruikelijk is een gezichtspunt zijn, maar dit is niet doorslaggevend, zeker niet wanneer de maker kan aantonen dat de gangbare vergoeding tot stand is gekomen in een situatie van structurele ongelijkheid. De rechter wordt door de regering in staat geacht recht te doen aan "het algemeen gevoelen inzake redelijkheid en billijkheid" in dit verband".
- 5 Zie mijn vorige essay in Muziekwereld 2015/2: B.H.M. Schipper, 'Dan zeg je toch gewoon op. Hoger beroep zaak Golden Earring zorgt voor wending', pp. 36-39.
- 6 Rb. Midden-Nederland 29 juli 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:5442 (Music Creations Publishing/Xander de Buissonjé).
- 7 Zie D.J.G. Visser, J.A. Schaap en P.J. Kreijger (noot 4), commentaar bij artikel 25e lid 6 Aw: "(...) Vanwege "de speciale band tussen maker en werk" zag de wetgever aanleiding om in afwijking van het commune overeenkomstenrecht de maker ook aanspraken jegens de derde toe te kennen."